

Testas

Teksto suvokimas, skyryba, rašyba, kalbos kultūra

1. Perskaitykite tekstą ir atsakykite į pateiktus klausimus.

I. „Kiekvieną sykį užsigulu ant vienatvės rentinio virpėdamas – kokį ten giliai save pamatysiu?“ – rašo Just. Marcinkevičius „Dienoraštyje be datų“. Jaudinantys, teisingi žodžiai. Tik vienas verčia nepatikliai įsitempti – vienatvė. Verčia įsitempti dabar skaitant „Dienoraštį...“ po ilgokos pertraukos. Anksčiau šį žodį prašokdavau tartum nerūpestingas pievos žiogelis. Suprantu poetą, spėju, ką jis jautė taip rašydamas, tačiau dabar suprantu ir tai, ko anksčiau nenutuokiau: vienatvėje staugiama iš skausmo, ne virpama tikintis ko nors netikėto, viliantis išvysti save. Vienatvė – žiaurus atsiskyrimas nuo visko: nuo artimųjų, bičiulių, nuo medžio, vabalo, netgi nuo savęs. Aklina siena. Į ją atsirėmus ničnieko nesitikima (gal tik mirties), nes pasijuntama esant vienu šaltų ir žeidžiančių nuolaužų pasaulyje. Visi ryšiai nutrūkę, visi pagrindai suskaldyti – jokio tikrumo. Visiška dvasinė izoliacija. Žlugdanti būseną. Tada staugiama, nesižvalgoma į vertę praradusius turtus: gyvam užmūrytam nei perlai, nei auksas nerūpi.

II. Just. Marcinkevičius veikiausiai turėjo galvoje ne šią būseną, ne tikrąją vienatvę. Gal kažką kita, kas yra tarp vienatvės ir vienumos, tarp praradimo prarajos ir – kad ir pačios blašiausios – vilties žvaigždėlės. Tai jau kitas sąmonės būvis, irgi skaudus, bet su ryškėjančiais lengvo liūdesio, ramybės ir kūrybos ženklais. O vienatvė, tikroji vienatvė – bergždžia. Ji nusviedžia grūdą ant akmens, žmogų – į staugiančio siaubūno irštą, neiškelia iki kūrėjo aukštumos, iki daigo stebuklo.

III. Tai, kas tarp vienatvės ir vienumos, beviltiškumo ir vilties, išlaisvina mus kelionei, vienatvė – suparalyžiuoja.

IV. Vienatve perdėtai žavisi, netgi mėgaujasi tuo žodžiu daugelis pradedančiųjų poetų. Bet Antanas A. Jonynas jau pirmojoje savo knygoje rašė: „Vienatvės apgaulingas žavesys“. Sunku pasakyti, ar tada jis jau buvo patyręs, kas toji vienatvė (irgi dažnai ją minėjo), tačiau jo klausia padiktavo eilutę, sklidiną rūsčios teisybės.

Pagal D. Kajoką ir Just. Marcinkevičių

Klausimai

1. Suformuluokite teksto temą. (2 taškai)
- 2.1. Kokia pagrindinė problema svarstoma tekste? Suformuluoti ją klausimo forma. (2 taškai)
- 2.2. Kas yra teksto adresatas? Atsakymą pagrįskite. (2 taškai)
3. Kaip D. Kajokas supranta vienatvę? (1 taškas)
4. Kodėl pradedantieji poetai mėgaujasi vienatve? (2 taškai)
- 5.1. Įvardykite pirmoje pastraipoje išsakytą autoriaus požiūrį į vienatvę? (2 taškai)

5.2. Koks jūsų požiūris į vienatvę? Kuriam iš šių autorių jūs labiau pritariate? (2 taškai)

6. Ar visada žodis „vienatvė“ suprantamas vienodai? Pacituokite. (1 taškas)

7. Remdamiesi D. Kajoko mintimis pasamprotaukite, ar yra prasmės tą patį kūrinį per gyvenimą skaityti kelis kartus? (2 taškai)

8. Kaip su teksto problematika siejasi metafora: „Gyvam užmūrytam nei perlai, nei auksas nerūpi“? (2 taškai)

9. Kas būdinga teksto autoriaus kalbai? Nurodykite bent po vieną leksikos ir sintaksės ypatumą. (2 taškai)

10. Nurodykite teksto funkcinį stilių. Argumentuokite. (2 taškai)

11. Nurodykite teksto žanrą. (1 taškas)

12. Į kokius klausimus atsakoma tekste? (2 taškai)

13. Pabaikite sakinį: *Vienatvė man...* (1 taškas)

2. Įrašykite praleistas raides ir padėkite reikiamus skyrybos ženklus.

Tvardėsi rijo ašaras niekam jų nerodė jautė pratr__ks paskui. (A. Z.) Kiaurą naktį visi akių nesudėjo vyrai akmenis kilnojo r__stus nešiojo kad patiktų mieląją svetelį moteris puotai gamino (ne paukštieną) _____ (ne žvėrieną) _____ kepė virė juodą dervą karštą vandenėlį. (V. K.) Įdėmiai pasižiūrėjo dukters veidan ar ji nesuprato ką jis sapnuodamas kliedėjo ir gal išsitarė žodžiais pinigai turi būti čia. (M. K.) Kai savo tašinius nušveitė šiurkščiu o paskui glotniu panemunės akmeniu kai juos nusvidino balta samana kai sustatė krūvon prisėdo nuošaliau per tuos trumpus mėnesius pirm__syk vidur__ dienos atsikvėpė ir žvelgė iš šalies į jauną motiną su kūdikėliu į šalimais stovinčią Giltinę kuri vienoje kaulėtoje rankoje laikė dalgį o kitoje svarstyklės. (V. B.) Jaučiau kad turiu kažką pasakyti bet kaip ir visada tokiais kartais niekas neatėjo į galvą. (J. M.) Tik vėliau jau žiemos pradžioje vakarais ilgiau su mergaite pasėdėjusi prie knygos mokytoja pajuto kad Teresikė pradeda suvokti ryšį tarp raidžių. (A. P.) Atsistojęs tako gale ir atsirėmęs į kastuvą jis palydėjo akimis dvi tolstančias fig__ras vieną aukštą žengiančią tvirtu gra__ščiu žingsniu o kitą mažą tipenančią protarpiais riste. (A. P.) Galvojau apie juos parimęs pakelės žolėj akis į mėlynas erdves įsmeigęs galvojau apie jų gyvenimą ir būsimas kartas kurios atėję žemėn augs subręs ir kai jau bus diena šviesioji pasibaigus mirtin nulenks be baimės galvas išdidž__s. (V. M.) Tačiau kai nunešiau pirmą savo apsakymą vieno žurnalo redaktoriui sukaupęs visą savo kantrybę turėjau išklaudyti ilgą instruktažą kaip ir kas reikia ir kaip ir ko nereikia rašyti. (J. M.) Kaip aš galėjau tavęs čia nepamatyti juk buvo dar visiškai šviesu kai pašokau iš lovos be to žiūrėjau kelis kartus. (J. A.) Bet pamariškiai negalėjo iš dyvų išeiti jie dar nebuvo matę moters kuri iš vokiečių tokia jie laikė Reginą verst__si lietuve. (I. S.) Na na Mačkienė ir tu augini dukterų nemandravok! (J. S.) Linkuvoje tuo metu klausytojus pravirkdančiais ir net ant grindų suguldančiais pamokslais ir nepaprastu dievotumu buvo pagarsėjęs kunigas Maliauskis. (R. Š.) Ji paleidžia mano alkūnę vėl apkabina vaiką vienintelę savo viltį vienintelę atramą. (A. Z.) Jei būčiau atidaręs ji ko gero būtų trenkusi man per veidą. (A. Z.)

Parvažiaavęs į namus jis būtinai nueidavo į alksyną ir stovėdavo prie pajuodusio nulaužto alksnio stago. Dairydavosi ir į kitus medžius egles ir beržus kurie užaugo pasidarė beveik neatpaž__stami. Būdavo liūdnai gera prisiminti tą laiką kai jis čia atbėgdavo ankstų pavasar__ ir kai pasitikdavo ištisos salos baltų ožkabar__džių ir saldus paukščių triukšmas. Po šitiek metų jam čia būdavo graudoka ir (ne todėl) _____ kad jau nebebuvo n__ tėvų n__ kalės n__ senųjų kelių pagaliau n__ to alksnio stago o todėl kad nepraradusiam saitų su gyvaisiais ir mirusiais negali būti (ne gaila) _____ to kas praėjo nes kas tai buvo balta ar juoda maišėsi laiko katile ir tą skystį teko gerti.

Nuo pušynėliais apaugusių kalvelių ant kurių ji užsirop__čia atsiveria spindinčios rudeninės tomos su gelstelėjusiais miškais gaubiamais melsvo dūmelio. Nuo šios kalvos jai matyti ir vieškelis jis rangosi tarp pilkų kalvų ant kurių dosniai žeria spindulius saulė. Kvepia sakais užauja pušys siūruojamos vėjo dirvonėliuose kur jau draikosi voratinkliai čirpia žiogai bet liūdnas pritilęs jų čirpavimas. Saulė dabar patamsėjusi didelė prisigėrusi arimų ir šienapjūtės kvapų kybojo virš plyno lauko vieškeliu palei kapinių sieną plaikstėsi dulkės sukeltos genamų galvijų pilkėdamos jos akyse jos gulė ant medžių žolės...

Šalia savęs ant suolo nušveitė purviną skėtį nutrintos odos rankinuką Tomo A. Rudoko eilėraščių knygutę ir juodai pilkų krauj__žolių tikriausiai rinktų tarp bėgių puokštelę. (J. I.) Pro durų langus jis žiūrėjo tai į vieną tai į kitą vagoną jie atrodė it ligoninės palatos kuriose žmonės atplėšti nuo savo aplinkos daiktų įpročių artimųjų praranda patys save. (J. I.) Rėžkit vyrai tiesiai kad šipuliais eitų. (A. Z.) Jurgis Lipneika nepajunta kaip nuo žemės atsiplėšia brikelio ratai ir ima ore siūbuoti visas vežimas. (A. Z.) Pro jį zuja žmonės dūzgia mašinos viską gaubia didelis triukšmas bet jis rodos nieko nemato nieko negirdi jį visą pasiglemžęs laikraštis. (J. M.) Pirmiausia reikėjo ištaisyti jo kalbą nes autorius pats tai gerai žinojo nemokėjo bendrinės kalbos ir jos rašybos. (R. Š.) O žiūrėt jai nė nereikėjo jau seniai žinojo kur pasvirusi žinojo kad virs visai į priešingą pusę negu rodė vyras tai lengvai suprastų ir vaikas. (B. Rdz.) Tragedijos skambėjo kaip nešvankūs kupletai. (B. Rdz.) Pirmoji lietuviška knyga didelis nacionalinis turtas gausių tyrinėjimų objektas (Jut. M.) Jie dideli tiek kiek mes suvokiame jų didumą kiek mūsų dvasios žvilgsnis pasineria į jų gelmę į jų prasmę ir paskirti erdvėje ir laike. (Just. M.) Skaitant poemą (ne sykį) _____ atrodo kad net didįjį gamtos ciklą metų laikus net ir saulelę danguje iš pavasario į rudenį ir žiemą suka baudžiauninkų darbas. (Just. M.) Ir tada jie galvodavo apie namus pasilikusius toli kaime. (B. Rdz.) Kartais man rodosi kad jie turi ginklą ir juo naikina visus kurie nori išsiskirti. (B. Rdz.) Pirmasis incidentas aišku nieko nepatenkino scenoje viešpatavo baisi netvarka. (B. Rdz.) Kaip žiemkentėli o kaip tu iškentei žiemą ir šaltį. (Just. M.)

3. Įrašykite praleistas raides.

Bet rasi ir Vilius kur__dien taip i__imaud__s šaltame vandenyje. (I. S.) O mot__na jai prik__šo, kad ji než__nanti, kokį mergininką dar savo g__ven__me nusitvers__nti. (I. S.) Kai prit__lusiais laukais atplau__davo varpų skamb__s__s, sužadindavo trumpą mald__ngą nuotaiką ir vėl nušči__davo, jie dar __lgą laiką ka__ko vis klausydavosi. (J. M.) Ir ją prisim__n__s, grau__davosi, pats sav__s neapk__sdavo. (K. Bo.) O jis b__vo ašt__niol__kos metų ir __šėjo iš savo kaimo, kad daug__u į jį nebegr__žt__. (K. Bo.) Dažnai galvoju apie m__s__perspekt__vą, bandau nustat__ti nauj__usius br__stančios s__monės v__st__mosi dėsnius. (A. Z.) Atrodo, patenkinta sav__meilė turėjo dži__gauti, tačiau vieto__kerštingo tr__umfo širdį slėgė nepakel__mas sunk__mas. (J. Av.) Galvoj__mintys tingo, tolo, tik tarpais suspurdėdavo, supl__vendavo tar__tum beužg__stančios žvakės liepsn__kės. (V. B.) Kada l__mpa užg__so prie mano lovos, aš pabadau su ankstyvais__is paukšč__is. (V. M.) Pratrūksiu tokiu širdį dr__skančiu raudoj__mu, kad ložėj (kažin kur) _____nualps išb__lusi mergaitė ir salėj__ži__rovai bus ilgai nuo išg__sčio past__rę. (V. M.) Juoda led__nė baimė pas__vej__roges, šalta, stingdanti lenk__si prie vaiko ausies: neatsigr__žk, jei atsigrę__i, pavirsi varvekliu. (V. J.) Ir taip __sitraukus į darbą, trej__tas dienų vėju

pražė. (M. K.) Staiga į dviejų dėmėsį pasiglmžia iš kur a bėgusi avis. (J. V.) Leisk t sužnoti, gerbmasis jubilėte, su kokis paveikslais kovojo įs žmona? (J. M.) Jau tas jos vardas senį baurus: kaip galma mergaitkrkšti Regina! (I. S.)

Parduotuvėje moteris užtrko. Ržosi stovėti eilėje d l saldinių, be to, reikėjo ržių ir cukraus. Iš tolo namų langai buvo tamss, prasto šviesos ruožo iš vaikų kambario nematyti. Moteris paspartino žinšnį. Palikusi pirkinius ant slos, nenusivilkusi ir nenusvusi ji skubį paklo į viršų. Vaikai sn d riavo. Moteris užklojo vresnį ir, nedēdama šviesos, nusileido laiptais į apač. Tik dabar ji pastebėjo šunį. Jis prišokęs l žtelėjo jai plaštaką. Krptlėjusi moteris atitraukė ranką. Šuo taip pat atšlįjo ir, suvingęs uodegą, pasitraukė atatpstas.

Jis ink tē net pasik kčiodamas. Pavdėjau prie stalo. Norėjau, kad išgirst, kaip skambiai į grindis kaukši sušlę jo medin kai, kad pamatyt bli gančią, tepalu išt pliotą odą. Bet jis sp riojosi ir vis verkė. Mačiau, kaip už lango sniego skrys atsklo nuo p snies ir it lengvas d melis nuplaukė laukais. Kai atsigržiau, jo jau nebebuvo. Per skriuojančius laukais sniegus, pro debesis leknt m nuliui, jis brido į g džių miškų apsuptą kaimą, kur žiemos rytais tokia blški šviesa prasimušdavo pro užšlusius langus ir gulint ant krosnies girdėdavosi, kaip dun si motinos stumdomi puodai...

4. Pažymėkite taisyklingus sakinius.

1. Eilėraštyje panaudota daug metaforų ir kitų vaizdingų išsireiškimų.
2. Gerai žinančius anglų kalbą kasmet siunčiame studijuoti į užsienį.
3. Aš nepernešu tokių kvailų kalbų su nepažįstamais žmonėmis.
4. Esu tvirtai įsitikinęs, jog su tuo žmogumi bendrauti nereikėtų.
5. Pamatysi, tavo straipsnį tikrai patalpins kitame žurnalo numeryje.
6. Nesuprantu, kodėl tokius didelius reikalavimus statai savo vaikams?
7. Greičiau nuimk nuo ugnies puodą, nes nepastebėsi, kaip košė prisvils.
8. Vakaraiešbutyje sumokėjau už visas paslaugas ir išvykau namo.
9. Sekmadienį buvo labai linksma, nes pažymėjome mamos jubiliejų.
10. Visi gerai žinome, kad Pabaltijo tautas jungia vieningi tikslai.
11. Dar ir dabar niekaip negaliu suprasti, ką reiškia toks jo elgesys.
12. Nurodykite visas mano klaidas, neteisingai panaudotus žodžius.
13. Tikrai žinau, kad prieš keletą dienų šią moterį kur tai mačiau.
14. Kuo greičiau pernešk daiktus į kitą vietą, nes jie trukdo.
15. Jis jau seniai skaitomas geriausiu mūsų mokyklos matematiku.
16. Moteris vos ne vos užsiropštė ant pakylės ir uždainavo.
17. Mūsų klasėje randasi vis daugiau draugiškų vaikų ir merginų.
18. Iš ryto, kaip žinia, jai reikia susikrauti knygas ir skubėti į mokyklą.
19. Man niekada nesisekė tikslieji mokslai, ypatingai matematika.
20. Atostogaudamas Šveicarijos kalnuose, sutikau buvusį bendraklasį.
21. Senyvas žmogus pasitraukė toliau, kad jo nepartrenktų mašina.
22. Nepripilk kibirų pilnai – sunku bus nešti, juk namai labai toli.
23. Reikalai netikėtai taip susiklostė, kad man dabar visai ne iki juokų.
24. Šiais laikais žinoti daug kalbų – ypatingai didelis privalumas.
25. Visą dieną mąščiau, kad tą žmogų kažkur tai jau buvau sutikusi.
26. Mano kursiokai labai mėgsta dalyvauti įvairiuose renginiuose.
27. Kodėl man nesigauna šis uždavinys, aš niekaip negaliu suprasti.
28. Kaip nekeista, niekaip neprisimenu, kur randasi mano dokumentai.
29. Kas liečia mūsų santykius, manau, kad jie yra pakankamai geri.
30. Jeigu tu neprieštarausi, susitiksime, matomai, sekantį penktadienį.

31. Pirmadienį susirinkime kolektyvas iškelė vieningus reikalavimus.
32. Manau, kad mūsų tauta labai vieninga, kai valstybei gresia pavojus.
33. Mokyklos krepšinio penkiukė pelnė net keturiasdešimt taškų.
34. Vakar gavau atlyginimą, todėl apmokėjau visas sąskaitas.
35. Gydytojas pasakė, kad mano laikysena netaisyklinga.
36. Sekantį kartą būtinai susitiksiu ir su Jonu ir viską aptarsime.
37. Ar žinai, kad įėjęs į šventorių būtinai turi nusiimti kepurę?
38. Ji išsiskyrė iš visos minios, nes atrodė kažkaip ypatingai.
39. Buvo įdomu stebėti, kaip atsiranda vis naujų idėjų.
40. Ligonio būklė visiems kėlė nerimą: jis buvo viskam abuojas.

5. Pabraukite skliausteliuose nurodytus tinkamus variantus.

1. Po avarijos ji sunkiai skausmą (*pakėlė, iškentė, pernešė, ištvėrė*).
2. Man atrodo, kad jis taip kalbėdamas (*perlenkia, perdeda, užlenkia, veidmainiauja, kažką nutyli, ką tai slepia, tik skleidžia pletkus*).
3. Dėl tavo elgesio vakar (*apturėjau, patyriau, išgyvenau*) didelę gėdą.
4. Savo pareigas turi (*vykdyti, išpildyti, ištesėti, tesėti*) visi žmonės.
5. Tavo sprendimas (*neteisingas, netaisyklingas, nepaaiškinamas*).
6. Manau, jog (*atpuolė, atkrito, koks tai neaiškus*) reikalas ten eiti.
7. Tu visai be reikalo (*pergyveni, nervuojiesi, nerviniesi, išgyveni, graužiesi, kankiniesi, priekaištauji*) dėl tokių smulkmenų.
8. Matyti, kad jis tave (*skaito, laiko, vadina, mato*) garbingu žmogumi.
9. Ar žinai, kad šie terminai seniai jau (*nenaudojami, nevartojami*)?
10. Šiais metais atostogausime (*ilgiau savaitės, ilgiau kaip savaitę, ilgiau negu savaitę, savaitę su viršum, savaitę suvirš, savaitę kitą*).
11. Jis (*sutepė, patepė, aptepė, tepė*) vežimo ratus, kad geriau suktųsi.
12. Kūrinyje (*sutinkame, randame, pastebime, yra, perskaičiau*) daug vaizdingų (*posakių, išsireiškimų, žodžių, veiksmažodžių*).
13. Šiandien namo greičiausiai (*ateisiu, pareisiu, grįšiu*) ne vienas.
14. Kūrinyje (*persipynė, susipynė, pynėsi*) net kelios siužetinės linijos.
15. Joniukas, (*berods, rodos, atrodo, matomai*), visai neseniai buvo užėjęs ir teiravosi, kada galėtų tave rasti namie.
16. Aš (*skaitau, manau, esu tikras, esu įsitikinęs*), kad pasielgta neteisingai, todėl reikia su juo susitikti ir viską išsiaiškinti.
17. Mano tėvai – jau (*pensinio, pensijinio, garbaus*) amžiaus žmonės.
18. Šį ligonį būtina gydyti (*raminančiais, raminamaisiais*) vaistais.
19. (*Kad suspėti, kad suspėtų, norėdamas suspėti*), jis viršijo greitį.
20. Naujieji vaistai (*parduodami, parsiduoda, išrašyti*) ampulėmis.

6. Paaiškinkite skyrybą.

Pagal tą,¹ brolau,¹ mano, sakysim,² išradimą namai turėtų būti kaip bičių koriai:³ jie būtų tik vieno aukšto ir visai be langų –⁴ šviesa įeina pro stogą. Aš manau,⁵ kad tai nėra nesąmonė.

- 1.
- A - įterpinys.
- B - kreipinys.
- C - veiksny.

2.

A - tarinys.

B - sudėtinio sakinio dėmenys.

C - įterpinys.

3.

A - vienas dėmuo aiškina kitą.

B - sudėtinio sujungiamojo sakinio dėmenys.

C - po apibendrinamojo žodžio dedamas dvitaškis.

4.

A - įterpinys.

B - sudėtinio bejungtukio sakinio dėmenys.

C - priedėlis.

5.

A - sudėtinio sujungiamojo sakinio dėmenys.

B - prieš *kad* visada dedame kablelį.

C - sudėtinio prijungiamojo sakinio dėmenys.

Karolina taip pat praeitis,¹ nors ji šaukte šaukia apie save,² nes ji –³ jų gyvenimas. Žmonės atsisuko –⁴ ogi ligonis atsikėlęs. Kol žmogaus nepažįsti,⁵ atrodo,⁵ kad puikiausiai galima apsieiti be jo.

1.

A - išplėstinė aplinkybė.

B - šalutinis sakiny

C - atskirti dėmenys.

2.

A - šalutinis papildinio sakiny.

B - šalutinis priežasties aplinkybės sakiny.

C - išplėstinė aplinkybė.

3.

A - priedėlis.

B - praleista tarinio jungtis.

C - atskirti dėmenys.

4.

A - sudėtinio sujungiamojo sakinio dėmenys.

B - sudėtinio bejungtukio sakinio dėmenys.

C - aiškinamoji aplinkybė.

5.

A - įterpinys.

B - sudėtinio prijungiamojo sakinio šalutiniai dėmenys atskirti nuo pagrindinio dėmens *atrodo*.

C - vienaarūšės sakinio dalys.